

1. Бязрова Дж.Б. Глобализация и проблема национальных ценностей. / Джульетта Бароновна Бязрова // Философия и общество. – 2004. – № 1. – С. 62-70.
2. Грицак Е. Н. Современная украинская кухня. / Грицак Елена Николаевна. – Москва, 2008.
3. Дробижева Л. М. Этничность в современном обществе. Этнополитика и социальные практики в Российской Федерации. / Леокадия Михайловна Дробижева // Мир России. – 2001. – Т. 10, № 2. – С. 167-180.
4. Ресторан «Куманець» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kumanets.com.ua/ru/> (25.03.2017)
5. Ресторан «Розмарин» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rozmarin.od.ua> (27.03.2017)

Незгодюк О. А.

Науковий керівник – к.і.н., доц. Н. О. Петрова

УДК 398.3(=161.2)(477.74):616-08

НАРОДНА ЛІКУВАЛЬНА ПРАКТИКА УКРАЇНЦІВ СЕЛА ПИСАРІВКИ КОДИМСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНІСТЬ

У статті зроблено спробу дослідити окремі аспекти народної лікувальної практики на основі власних спостережень та опитування носіїв інформації про цю галузь народної культури. Увагу приділено таким аспектам, як, примовляння, замовляння та використання лікарських трав. Зроблено спробу висвітлити аспекти народної лікувальної практики українців в селі Писарівка Кодимського р-ну. Наші дослідження продемонстрували неповне збереження традицій знахарства, які передавали вміння з покоління в покоління. Окремі аспекти народної лікувальної практики модернізуються в сучасності.

Ключові слова: примовляння, замовляння, «наговорна» вода, знахарка, свячена вода.

Українська народна медицина є яскравим світочем на усіх етапах історичного розвитку нашого етносу. Її потенціал, освячений тисячолітньою мудрістю, визначався не лише у любові до землі, праці, вона панувала у обрядах, піснях, замовляннях, ритуальних святах, лікувальній магії словом, речами, числами, оберегами, цілющими рослинами і був відображений у побуті, фольклорі, народних оповіданнях, працях етнографів, істориків, ченців, трактатах бакалаврів і магістрів медицини. Культ землеробської праці, поклоніння сонцю, матінці-землі, воді, космосу, домінування жінки як творця родинного вогнища, як матері дітей, як продовжувача людського роду, яка співає колискові пісні, оповідає казки та легенди, купає дитину в настоях череди, материнки, ромашки, чабрецю, навчає вишивати, працювати, співати, замовляє від хвороб, готує обереги, щоб «нечиста сила» не торкнулася її дитини – «квітоньки або сокола ясного», і, як пише Є. С. Товстуха, – це «споконвічний динамічний стрижень рушійної інтелектуальної, духовної і фізичної величі української нації» [10].

Серед ґрунтовних досліджень проблематики народної лікувальної практики виділяється праця Ірини Ігнатенко «Народна медицина Українців Середнього Полісся: традиції та сучасність (на польових етнографічних матеріалах)» [7]. Ця робота стала нам дуже корисною при написанні статті, також ми звернулись до класичної праці Зоряни Болтарович «Народна медицина українців» [1], в якій зроблено узагальнене дослідження звичаїв народної лікувальної практики різних регіонів України. Багато корисних матеріалів є в праці М. та І. Носалів «Лікувальні рослини і способи їх застосування в народі» [8]. Здобутки науковців дали можливість опрацювати зібрану інформацію під час польових опитувань респондентів та використати її на практиці. Джерелами для написання статті стали власні спостереження та інформація зі спогадів «бабки» (знахарки) Побережник Ганни Іванівни, 1937 р. н., жительки с. Писарівка Кодимського р-ну Одеської області [9], про окремі аспекти лікувальної практики, переважно з власного досвіду, а також частково успадкована інформація, оскільки деякі практики народного лікування сьогодні вже не побутують. Окрему групу джерел складають тексти замовлянь з фондів Колекції П. Т. Маркушевського, що зберігаються в

Державному архіві Одеської області [3;4;5;6]. Джерела, на основі яких написана стаття, є дуже важливими і репрезентують зміни в народній лікувальній справі, які відбуваються в наш час. Кодимський район Одеської області є дуже цікавим у етнологічному аспекті, так як на цій території раніше дуже багато людей похилого віку вміли лікувати словом та травами, але хоч вони й практикували на одній і тій самій території, є велика відмінність у їхній формі народного лікування.

Слід зазначити, що на даний момент народно-лікувальна практика має тенденцію до поступової втрати своєї важливості в повсякденному житті. В Південно-Східному Поділлі, зокрема в дослідженій мною місцевості у с. Писарівка Кодимського р-ну. зараз народна лікарська справа, яка пов'язана з примовляннями, змовами, відробляннями поступово втрачає популярність, також, нажаль, саме в цій галузі в останнє десятиріччя з'явилося багато шахраїв, які псують репутацію справжніх майстрів народної лікувальної діяльності, тому народну лікувальну справу стає заміняти сучасна медицина з пігулками та операційними столами.

На першому місці стояло використання лікарських рослин, оскільки наші предки вважали природу найкращим цілителем, а лікарські рослини – надійним і ефективним засобом лікування хвороб. Ця емпірично сформована теза ґрунтувалася на прадавній спорідненості, що лежить в основі близькості людей і рослин, яку можна тепер довести, аналізуючи перелік складових хімічних елементів, що входять до складу тваринних і рослинних тканин. Волхви, як тодішні лікарі-професіонали, були добрими знавцями лікарських рослин. Із запровадженням християнства лікування травами здійснювалося священнослужителями, ведунами і знахарями.

У нашій місцевості з лікувальною метою використовуються такі лікарські засоби мінерального походження, як вода (Свячена) – при кожному примовлянні бабця п'є її, щоб набратися чистої енергетики та очистити свої біотоки; попіл – використовується для того, коли в людини з'являється на тілі «Рожа», яка проявляється червоними висипами та свербінням; сіль – використовують більшість господарок, для того щоб оберегти свою корову від лихих очей, і коли комусь продають молоко то обов'язково повинні

кинути в нього дрібку солі. Використовують також срібло та залізо. Залізні ножі та сокири використовують з метою зняття вроків.

Також в Писарівці знахарі лікують травами, які вони самі збирають та особливо знаються на тому, яка трава, що саме лікує, від чого допомагає, та як її застосовувати на практиці. Наприклад, Петрів батіг (цикорій) допомагає підвищити слабкий імунітет людини і після декількох днів прийому його у вигляді чаю хворому відразу стає краще. А от Пастуша сумка добре допомагає при набряках та зупиняє кровотечу. Раніше пігулок не було і щоб вивести з організму гельмінти (глистів) використовували Піжму. При дитячому діатезі використовують Тмін повзучий або в народі ще кажуть Чебрець, а також стає в допомозі Череди. Ромашка лікарська добре допомагає при запаленнях. Репляшок (Парило) – стає в нагоді при хворих нирках, а також, як зауважує Ганна Іванівна, ще допомагає при 79-х хворобах: різні захворювання травної системи, різні хвороби печінки, наприклад, гепатит і цироз печінки, хвороби жовчного міхура, хвороби нирок та сечовивідних шляхів, хвороби легенів, включаючи астму, гінекологічні хвороби, онкологічні хвороби, шкірні хвороби, нейроциркуляторна дистонія, панкреатит, постхолецистектомічний синдром, ревматизм, радикуліт, запалення голосових зв'язок і захриплість, геморой, варикозне розширення вен. Коли хворіє серце, то можна застосовувати Звіробій, а ось М'ята – допоможе при хворому серці. Якщо ти хочеш, щоб з тобою були завжди удача та всі Святі то потрібно носити з собою Німицю+Лозу+Ладан – ці три речі потрібно носити поруч з собою в лівій кишені, для того щоб злі очі та язики не могли зіпсувати Вам ні дня, ні настрою, ні здоров'я [5].

Знахарка в селі Писарівка дуже знається на лікарських травах та коли саме потрібно збирати їх. Так, бабуса Ганна збирає їх на великі свята, тому що саме в ці дні вони мають велику лікувальну силу, що на протязі року допомагає людям, які мають якусь хворобу чи недугу. Вона збирає їх дуже бережно та з повагою до природи, бабуса ніколи не висмикує рослинку з коренем, вона не збирає їх попід дороги де їздять машини.

Важливо те, що й сьогодні бабуса йде збирати трави на Івана-Купала чи на Петра і Павла, коли травка має гарний цвіт і зможе допомогти людині, бабуса ніколи не збирає траву зрання пояснюючи

це тим, що в цю пору дня Сонце не встигає віддати всю свою енергію, яку потребує лікарська трава.

Також знахарка знається на тому, як саме трави потрібно сушити, коли робити примовляння та як застосовувати.

Після того як трави були зібрані то їх потрібно з особливою увагою висушити на горищі, де не повинно бути багато світла, тому що трава втрачає свої лікарські можливості. Також не можна щоб трава була в перемішку з якоюсь іншою травою і т. д.

Коли трава повністю висохла, то бабуса вранці зі сходом Сонця йде на своє горище беручи з собою свячену воду і «ручку Матері Божої» та робить примовляння, щоб кожна трава мала свою допоміжну силу. Але такі примовляння можна робити лише в неділю, до того як почне правитися в церкві.

У застосуванні ці трави дуже легкі, тому що їх потрібно запарювати окропом (кип'ятком) одну гілочку на 1 л. води, і цей відвар потрібно випити за день (весь літр), але ні в якому разі не можна ці трави варити.

Серед змін, які відбулися та ще й досі відбуваються в народно-лікарській праці, варто назвати спрощення окремих, колись важливих складових. На сьогодні значно спростилася ритуалістика передачі народних медичних знань. Лікарський досвід передається на побутовому рівні, втрачається сакральність, таємність передачі знань та самого процесу лікування. В деяких випадках зникли, а в інших спростилися магічні ритуали при лікуванні низки захворювань, які традиційно були необхідними.

Та все ж, незважаючи на всі кардинальні трансформації, зміни, інновації, народна медицина залишається популярною серед жителів Поділля, а у своїй основі зберігає архаїчні способи та методи лікування, які надійшли нам у спадок від предків.

Незгодюк Е. А.

НАРОДНАЯ ЛЕЧЕБНАЯ ПРАКТИКА УКРАИНСКОГО СЕЛА ПИСАРЕВКА КОДЫМСКОГО РАЙОНА ОДЕССКОЙ ОБЛАСТИ: ТРАДИЦИИ И СОВРЕМЕННОСТЬ

В статье сделана попытка исследовать отдельные аспекты народной лечебной практики на основе собственных

наблюдений и опроса носителей информации об этой отрасли народной культуры. Внимание уделено таким аспектам, как приговаривания, заговоры и использования лекарственных трав. Сделана попытка осветить аспекты народной лечебной практики в украинском селе Писаревка Кодымского района. Наши исследования продемонстрировали не полное сохранение традиций ведовства, которые передавали умение из поколения в поколение. Отдельные аспекты народной лечебной практики модернизируются в современность.

Ключевые слова: приговорами, заговоры, «Наговорна» вода, знахарка, Святая вода.

Nezgodiuk E. A.

PEOPLE'S MEDICAL PRACTICE UKRAINIAN VILLAGE PISAREVKA KODYMA DISTRICT OF ODESSA REGION: TRADITION AND MODERNITY

The article attempts to examine some aspects of folk medical practices based on their own observations and surveys about the media industry folk culture and folk compared with the beginning of medical practice in the same area. The attention paid to such aspects as prymovlyannya, charms and use herbs. An attempt to highlight aspects of folk healing practices in the Ukrainian village PysarivkaKodyma district. Our study demonstrated not fully preserve the traditions of witchcraft that skill passed down from generation to generation. Some aspects of folk healing practices upgraded at present.

Key words: mantras, incantations, «toughtokill» water fairy, Holywater.

Джерела та література

1. Болтарович З. Є. Народна медицина українців / З. Є. Болтарович, – К.: Наукова думка, 1990. – 233 с.
2. Бондар О. І. Зелена аптека Полісся / О. І. Бондар, В. К. Терлецький, А. Б. Філіпенко. – Луцьк: Надстир'я, 2002. – 219 с.

3. Державний архів Одеської області, ф. Р-59. Колекція П. Т. Маркушевського, оп. 1, спр. 378 (Єваш І. П., с. Бобрик-ІІ Любашівського р-ну Одеської області), 37 арк.
4. Держархів Одеської області, ф. Р-53 Колекція П. Т. Маркушевського, оп. 1, спр. 324 (Поштарук А. Л. с. Грабово Кодимського р-ну Одеської області), 5 (3) арк.
5. Держархів Одеської області, ф. Р-59 Колекція П. Т. Маркушевського, оп. 1, спр. 314 (Куріпка М. П., с. Миколаївка Березовського р-ну Одеської області), 49 (зворот) арк.
6. Держархів Одеської області, ф. Р-59 Колекція П. Т. Маркушевського, оп. 1, спр. 418 (Туранська Олександра с. Марково Любашівського р-ну Одеської області), 69 арк.
7. Ігнатенко І. В. Народна медицина Українців середнього Полісся: Традиції та сучасність / Ірина Ігнатенко, – ПП Медобори, 2006. – 334 арк.
8. Носаль М. А. Лікувальні рослини і способи їх застосування в народі / М. А. Носаль, І. М. Носаль – К.: Здоров'я, 1965. – 299 с.
9. Побережник Ганна Іванівна, 1937 р. н., с. Писарівка Кодимського р-ну Одеської області.
10. Товстуха Є. С. Українська народна медицина / Є. С. Товстуха. – К.: Рось, 1994. – 347 с.

Трохименко А. В.

Науковий керівник – к.і.н., доц. Г. М. Стоянова

УДК 398(=161.2):81:613.81

АЛКОГОЛЬНІ СЮЖЕТИ В УКРАЇНСЬКОМУ ФОЛЬКЛОРІ

У статті аналізуються алкогольні сюжети, які зустрічаються в українському фольклорі. Матеріалом цього дослідження стали